

Левченко Юлія Володимирівна

Вплив виборчих систем на ґендерне представництво в законодавчих органах: приклад України

УДК 327.57

DOI <https://doi.org/10.24195/2414-9616.2020-4.5>

Левченко Юлія Володимирівна
аспірантка кафедри політології
філософського факультету
Київського національного університету
імені Тараса Шевченка
вул. Володимирська, 60, Київ, Україна

У статті проаналізовано виборче законодавство України щодо ґендерної рівності та виборчих систем, а також запровадження ґендерних квот під час проведення виборчих кампаній. Формулюючи концепцію описаного дослідження, було вирішено керуватися судженням провідних дослідників про те, що ідеальної демократичної процедури проведення виборів не існує. Загальновідомо, що при виборі виборчої системи вирішальну роль відіграє співвідношення пріоритетів: якщо головною метою є формування стабільного ефективного уряду, то перевага віддається мажоритарній системі; якщо ж робиться акцент на адекватному представництві в парламенті інтересів різних груп населення – то пропорційній. Було вирішено докладніше розглянути два найпоширеніші типи виборчих систем та з'ясувати яка з них є сприятливішою для просування ґендерного представництва у владі, що стало метою та завданнями дослідження. Методи дослідження, що було застосовано: порівняльний аналіз, аналіз статистичних матеріалів та вивчення документів, систематизація та моделювання. Було розглянуто особливості впливу виборчих систем на ґендерне представництво у владі, на формування депутатського складу Верховної Ради України та органів місцевого самоврядування. Встановлено, що використання ґендерних виборчих квот може сприяти збалансованій участі жінок і чоловіків у виборчих процесах. З'ясовано, що для виборів народних депутатів України, міських, обласних, районних, районних у містах рад є необхідність запровадження пропорційної виборчої системи з відкритими списками і ґендерними квотами до 40 відсотків. Селищні і сільські ради доцільніше залишити з мажоритарною виборчою системою. Виявлено, що існує потреба в запровадженні законодавчих санкцій до політичних партій за недотримання ґендерних квот у списках кандидатів у депутати рад всіх рівнів, зокрем, якщо в партійному списку не дотримано квот, то ЦВК (ОВК) своїм рішенням повинна відмовити в реєстрації такого списку. Рекомендовано звернути увагу, що під час внесення змін до вже зареєстрованих партійних списків під час проведення виборчих кампаній доцільно передбачити норму щодо заміщення кандидатки, яку виключили зі списків, представницею її статі.

Ключові слова: виборчі системи, ґендерні квоти, ґендерне представництво, ґендерний підхід, вибори.

Вступ. Забезпечення рівності прав жінок та чоловіків у виборчому процесі є однією з важливих умов розбудови в Україні демократичної, правової держави. Ґендерна ситуація в українському суспільстві проглядається надзвичайно виразно через структуру влади й механізми її формування та здійснення. Ґендерний підхід у виборчих системах означає, що рівність між жінками і чоловіками як всеосяжний принцип має враховуватися на кожному етапі процесу розвитку виборчих систем та за участі усіх залучених сторін.

Доволі впевненим початком процесу ґендерних перетворень є включення ґендерного підходу до державно-політичної і правової діяльності. У Пекінській платформі 1995 року чітко вказано, що невід'ємною складовою частиною визнання прав жінок є дотримання паритетності у процесі ухвалення рішень. Ґендерне рівноправ'я у політичній сфері буде сприяти повноцінній репрезентації інтересів жінок, що є необхідною умовою розвитку демократії та легітимізації влади [1].

Рівне право чоловіків і жінок на участь у виборчому процесі забезпечує Конституція України, зокрема, стаття 24, де зазначається: «Рівність прав жінки і чоловіка забезпечується: наданням жінкам

рівних з чоловіками можливостей у громадсько-політичній і культурній діяльності, у здобутті освіти і професійній діяльності, у здобутті освіти і професійній підготовці, у праці та винагороді за неї» [2].

У статті 15 Закону України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків» сказано, що: «Рівні виборчі права та можливості жінок і чоловіків забезпечуються законодавством України. Політичні партії, виборчі блоки під час висунення кандидатів у народні депутати України в багатомандатному загальнодержавному виборчому окрузі передбачають представництво жінок і чоловіків у відповідних виборчих списках. Контроль за цією вимогою здійснюють виборчі комісії». [3]

За роки Незалежності в Україні дуже часто мінялися виборчі системи і, відповідно, змінювались правила гри для учасників виборчих кампаній. Реформа виборчої системи продовжується і нині, хоч суспільство пройшло за цей час через чотири основні етапи від мажоритарної до змішаної, потім до повністю пропорційної і знову до змішаної.

Питання виборчої системи є одним з найбільш складних питань виборчої реформи. Виборча система – це сукупність визначених законодавством правил, що регулюють перебіг виборчої кампанії

та спосіб визначення переможців і розподіл між ними депутатських мандатів В Україні пошук найбільш оптимальних варіантів виборчих систем триває вже багато років. У світовій практиці застосовується багато варіантів виборчих систем, відомо понад 150 різновидів. Переваги і вади різних виборчих систем широко обговорюються в науковій літературі. Українські науковці ще з 1990-х років досліджують вплив гендерного підходу на виборчі системи, зокрема свій внесок в такі дослідження зробили Т. Мельник, Т. Марценюк, Л. Кобелянська, О. Суслова. С. Гаращенко, О. Ярош. Питання врахування гендерного підходу при прийнятті виборчого законодавства, зокрема виборчої системи, постійно обговорюється в українському політикумі, особливо піднімається напередодні чергових виборів. Ще у 2011 році під час зустрічі у Верховній Раді України тодішні народні депутати І. Геращенко, О. Кондратюк, О. Оробець, О. Боднар та міжнародні експерти Селінда Лейк (Президент компанії Лейк Рісерч», США), Крістіна Вілфор (директор НДІ, Україна) висловили думку, що число жінок-депутатів буде зменшуватися, якщо вибори проходитимуть за змішаною системою, особливо в мажоритарній складовій. Селінда Лейк зауважила, що для жінок-кандидатів ідеальною є пропорційна система виборів, яка дозволяє їм активніше долучитися до партійної роботи і бути більш широко присутніми в законодавчому органі [4].

Формулюючи концепцію даного дослідження, було вирішено керуватися судженням провідних дослідників про те, що ідеальної демократичної процедури проведення виборів не існує. Загальновідомо, що при виборі виборчої системи вирішальну роль відіграє співвідношення пріоритетів: якщо головною метою є формування стабільного ефективного уряду, то перевага віддається мажоритарній системі; якщо ж робиться акцент на адекватному представництві в парламенті інтересів різних груп населення – то пропорційній.

Тож було вирішено докладніше розглянути два найпоширеніші типи виборчих систем та з'ясувати, яка з них є сприятливішою для просування гендерного представництва у владі, що і стало **метою та завданнями дослідження**.

Методи дослідження, що було застосовано: порівняльний аналіз, аналіз статистичних матеріалів та вивчення документів, систематизація та моделювання.

Результати. В основі мажоритарної системи лежить принцип більшості, тобто перемагає кандидат, який набрав найбільшу кількість голосів виборців. У цій виборчій системі формуються одномандатні виборчі округи, де від одного округу обирають одного депутата. Мажоритарна виборча система має свої переваги і недоліки. Серед переваг: вона передбачає можливість висунування кандидатом кожного, незалежно від політичних переконань і статі;

мажоритарна система сприяє формуванню досвідчених політиків, що в майбутньому зумовить формування професійних жінок-політиків; при мажоритарній системі виборів кандидати в депутати, особливо жінки, мають можливість самостійно визначати найгостріші проблеми виборців округу та спиратися на відповідні соціальні групи (проблеми жінок, охорони здоров'я, освіти, інвалідів, тощо).

Разом із тим мажоритарна система створює певні загрози для просування жінок у владу. Недоліки мажоритарної виборчої системи наступні: «мажоритарка» потребує значних фінансових ресурсів, використання адміністративного ресурсу, а це не завжди сприяє успішній виборчій кампанії жінок. При застосуванні мажоритарної виборчої системи з одномандатними виборчими округами (особливо при виборах народних депутатів України) партії не часто висувають жінок, в основному ставки робляться на ресурсних рейтингових чоловіків.

Організація з безпеки та співробітництва в Європі, Програма розвитку ООН та інші міжнародні організації обстоюють думку про те, що мажоритарна система не допомагає формуванню гендерної рівності у представницьких органах влади [5].

Пропорційна виборча система передбачає голосування за списками партій. За правилами цієї виборчої системи передбачається, що кожна партія, яка пододала встановлений законодавчо відсотковий поріг, отримує кількість мандатів пропорційну кількості відданих за неї голосів. При пропорційній системі виборів утворюються багатомандатні виборчі округи, де виборцям пропонується виборчий список. Відкритий виборчий список – це коли виборець обирає і партію, і кандидата від партійного списку. При застосуванні пропорційної виборчої системи із закритими списками відчутний рівень залежності кандидатів від партії, за списком якої обирається депутат. Серед позитивів закритих списків можна виокремити наступне: зміцнення самої партії, адже з'являється додатковий чинник внутрішньопартійної дисципліни; політичні партії мають можливість включити у списки кандидатів тих, хто буде ефективно працювати під час законотворчої роботи і вони професіонали, хоч і мало відомі виборцям.

Закриті виборчі списки в Україні не дуже вдало працюють, однак, якби у таких списках політичні партії почергово розмістили б кандидатів жінок та чоловіків, це забезпечило б гарний результат у плані паритетності.

Відкриті виборчі списки не можуть застосовуватися до єдиного загальнонаціонального виборчого округу. Запровадження відкритих списків можливе за умови запровадження регіональних багатомандатних виборчих округів. Жінкам на таких округах треба боротися за голоси виборців і серед однопартійців.

На сьогодні є чинною і діє змішана виборча система при виборі народних депутатів України. Ця виборча система передбачає принцип відносної більшості у мажоритарній складовій. Це означає, що керівництво партій визначає самостійно черговість розташування у списку кандидатів і виборці не можуть вплинути на порядок проходження кандидатів у парламент, голосуючи за список у цілому. Тому нерідко кандидати-жінки потрапляють в непрохідну частину списку.

Перші місцеві вибори в Україні, що проходили за існування ґендерної квоти у законодавстві, були проведені 25 жовтня 2015 року. Так, стаття 4 «Рівне виборче право» зазначеного Закону України «Про місцеві вибори» передбачає: «Представництво осіб однієї статі у виборчих списках кандидатів у депутати місцевих рад у багатомандатних виборчих округах має становити не менше 30 відсотків загальної кількості кандидатів у виборчому списку». [6]. Втім, експерти з виборчого права вважають недоліком цього Закону неімперативний характер ґендерної квоти. Серед підстав для відмови у реєстрації списків кандидатів недотримання квоти не згадується. Центральна виборча комісія своєю Постановою від 25.09.2019р. № 362 затвердила відповідне роз'яснення, що відмова в реєстрації кандидатів у депутати з підстав недотримання положень Закону щодо представництва осіб однієї статі у виборчих списках не допускається [7].

Положення про ґендерні квоти містить також Закон України «Про політичні партії в Україні». Стаття 8 цього Закону гласить, що «Статут політичних партій має містити такі відомості: ... розмір квот, що визначає мінімальний рівень представництва жінок і чоловіків у виборчому списку кандидатів у народні депутати України від партії у загальнодержавному окрузі, кандидатів у депутати місцевих рад в багатомандатних виборчих округах і має становити не менше 30 відсотків загальної кількості кандидатів у виборчому списку» [8]. Норм щодо ґендерної квоти, на жаль, не містить Закон України «Про вибори народних депутатів України» (2011 р.). Так само таких норм не містить Конституція України. Як наслідок, це не зобов'язує Центральну виборчу комісію до вжиття заходів щодо відхилення або відправлення на виправлення партійних списків, тому ця норма не достатньо сприяє участі жінок у виборчому процесі.

Незважаючи на те, що Україна ратифікувала численні міжнародні угоди, прописала рівність прав жінок і чоловіків у вітчизняній Конституції та законодавстві, підзаконних актах – все ж існують певні прогалини в забезпеченні реалізації таких зобов'язань. Це і недоліки закону про ґендерні квоти, через які важче забезпечити обрання достатньої кількості жінок на державні посади, незважаючи на широку публічну підтримку [9].

Добровільні ґендерні квоти застосовують понад 55 країн світу, зокрема Велика Британія, Німеччина, Франція, Австралія, Канада, Швеція, Іспанія. На думку громадськості, представників владних структур відсоток кількості жінок в українській політиці – дуже низький.

Завдяки квотам Верховна Рада краще представлятиме українське суспільство, більше 50-и відсотків якого становлять жінки. «Це не означає, що 30 відсотків списків мають складати жінки. Так само жінки можуть бути 70 відсотків списку, або можлива і інша пропорція», – зазначила народний депутат України восьмого скликання, Ірина Суслорова, голова парламентського підкомітету з питань ґендерної рівності та недискримінації. Ми аналізували й побачили, що в державах зі збільшенням кількості жінок у владі відбулося збільшення показника ВВП на душу населення», – наголосила депутат Суслорова [10].

Згідно з рейтингом The Global Gender Gap Report 2018, який щорічно готують в рамках Світового економічного форуму, Україна посідала 105-е місце серед 149-и країн за рівнем політичного представництва жінок. Середній показник представництва жінок у національних парламентах країн Європи (членів ОБСЄ) складає 25,6%, у скандинавських країнах – 41,1% [11].

За 28 років незалежності України під час проведення виборчих кампаній застосовувалися практично всі класичні виборчі системи: мажоритарна, змішана та пропорційна.

На виборах до Верховної Ради України у 1991 та 1994 роках застосовувалась мажоритарна дворівнева системою в 450 одномандатних виборчих округах.

Незабаром, у 1998 та 2002 роках, була прийнята паралельна змішана система, тобто 225 депутатів обиралися в одномандатних виборчих округах та 225 депутатів за пропорційною системою з 4-х відсотковим прохідним порогом.

Після Помаранчевої революції у 2004 році була запроваджена пропорційна система з єдиним загальнонаціональним виборчим округом та 3-х відсотковим прохідним порогом. Ця ж система використовувалась на виборах у 2006-му та 2007-му роках.

На виборах у 2012 році застосувалась паралельна змішана система з підвищеним прохідним порогом до 5-ти відсотків.

На останніх виборах до Верховної Ради України 2014 та 2019 років використовувалась змішана виборча система, яка складається із двох компонентів: мажоритарна виборча система в одномандатних виборчих округах (обирається 225 депутатів, 2019 р. через збройний конфлікт на Донбасі та анексію Криму було обрано 199 депутатів) і система пропорційного представництва із закритими партійними списками (225 депутатів).

Запровадити нову пропорційну систему з відкритими списками України ще у 2010 році рекомендувала Парламентська асамблея Ради Європи. Народні депутати України минулого (восьмого) скликання під завершення депутатської каденції в липні місяці 2019 року ухвалили Виборчий кодекс України. У вересні цього ж року Президент України Володимир Зеленський заветував і повернув на доопрацювання у Парламент цей документ. Основною новацією заветованого Виборчого кодексу є відмова від змішаної, тобто пропорційно-мажоритарної системи на користь пропорційної з відкритими списками. Голова Верховної Ради України Дмитро Разумков на брифінгу 16 вересня 2019 р. заявив, що найімовірніше буде підготовлений новий, або доопрацьований минулий документ. Водночас керівник Верховної Ради підтвердив, що у новому проєкті планують залишити норму щодо пропорційної системи з відкритими списками. Повністю пропорційна система, швидше за все, збільшить кількість жінок у найвищому законодавчому органі держави [12].

На виборах до Верховної Ради України 2014 року лише 49 жінок від загального складу Ради отримали депутатські мандати, що складає 11,6 відсотків, із них за 47 обрані за пропорційною системою (партійні списки) і лише 2 жінки перемогли на мажоритарних округах.

Після парламентських виборів 2019 р. відсоток жінок у найвищому законодавчому органі України зріс до 20,3%; перемогу отримали 86 жінок, з яких 59 депутаток обрано за партійними списками, а 27 в одномандатних виборчих округах. Отож частка жінок серед 225 депутатів, обраних за партійними списками становить 26,2 відсотків, а з 199 народних депутатів, обраних за мажоритарною системою відносної більшості в одномандатних виборчих округах жінки мають 13,6 відсотків місць. Обрання такої кількості жінок в одномандатних округах, беззаперечно, є позитивом, порівнюючи з позачерговими виборами Верховної Ради 2014 року, коли серед 198 народних депутатів в одномандатних округах було лише дві жінки. Що ж стосується парламентських виборів 2019 року за

партійними списками – це перші вибори в пострадянській історії України, коли партії внесли значну кількість кандидаток на прохідні місця в партійних списках незважаючи на відсутність у виборчому законодавстві положень щодо ґендерних квот та санкцій за їхнє недотримання.

Однак такий відсоток жінок у Верховній Раді України все ще не відповідає міжнародним стандартам. Середній рівень представництва жінок у парламентах країн світу становить 24,3 відсотків, а в країнах Європи цей показник ще вищий і становить 28,5 відсотків [13]. Кількісне представництво жінок-депутатів у Верховній Раді України за роки незалежності відображено у таблиці 1 [14].

Ще одне питання, у якому чинне законодавство не сприяє посиленню участі жінок, – це правила заміни кандидатів та обраних депутатів. Коли народну депутатку призначають на посаду міністра чи на іншу державну посаду, її посаду займає наступний відповідний кандидат із партійного списку, який часто є чоловіком. Окрім того, політичні партії можуть змінювати кандидатів у партійному списку після того, як список зареєстровано, або ж кандидати можуть знімати свої кандидатури після реєстрації. Це також може негативно впливати на представленість жінок, оскільки партії можуть дотримуватись 30-відсоткової квоти при реєстрації партійного списку, але далі замінювати кандидаток на чоловіків після реєстрації списку. Суворіші правила заміни – і народних депутатів, і кандидатів – могли би допомогти в розв'язанні цих питань

Вибори до місцевих рад з 2006 року проводилися таким чином: депутати обласних, районних і міських рад обираються за пропорційною виборчою системою із застосуванням жорстких виборчих списків; депутати сільських і селищних рад, сільські, селищні і міські голови обираються за мажоритарною виборчою системою відносної більшості.

Під час підготовки до проведення місцевих виборів у 2015 році був прийнятий новий Закон України «Про місцеві вибори в Україні». Закон запровадив три виборчі системи, а саме, за мажо-

Таблиця 1

Кількісне представництво жінок-депутатів у Верховній Раді України

Скликання	Чоловіки	Жінки	Відсоток жінок	Виборча система
Перше скликання (1991–1994 рр.)	464	11	2,3 відсотків	Мажоритарна
Друге скликання (1994–1998 рр.)	418	18	4,1 відсотків	Мажоритарна
Третє скликання (1998–2002 рр.)	416	16	3,7 відсотків	Змішана
Четверте скликання (2002–2006 рр.)	481	28	5,5 відсотків	Змішана
П'яте скликання (2006–2007 рр.)	499	42	7,8 відсотків	Пропорційна
Шосте скликання (2007–2012 рр.)	499	42	7,8 відсотків	Пропорційна
Сьоме скликання (2012–2014 рр.)	401	44	9,9 відсотків	Змішана
Восьме скликання (2014–2019 рр.)	374	49	11,6 відсотків	Змішана
Дев'яте скликання (2019 – до сьогоднішнього дня)	338	86	20,3 відсотків	Змішана

ритарною виборчою системою відносної більшості обирають депутатів сільських, селищних рад, голів громад; за відкритими партійними списками обирають обласних, районних, районних у містах, міських депутатів; за мажоритарною системою абсолютної більшості обирають міських голів, кількість виборців міст яких понад 90 тисяч. Цей документ збільшив прохідний поріг з 3-х до 5-и відсотків для партій, обмежив права незалежних кандидатів, а також забезпечив можливості для відкликання місцевих депутатів і голів місцевих рад. Незважаючи на законодавче запровадження ґендерної квоти, воно не включає санкції для тих, хто не дотримується цієї квоти.

Під час виборів до місцевих рад 2015 року жінки отримали 18 відсотків місць у міських радах, 15 відсотків – у обласних радах, 55,7 відсотків – у сільських радах. Проте у обласних центрах не було обрано жінок міських голів. У новостворених в процесі децентралізації об'єднаних територіальних громадах (ОТГ) частка жінок серед голів громад зменшилася з 19 відсотків у 2015 році до 17 відсотків у 2018 році [15].

Досвід проведення виборчих кампаній показує, що ідеальної виборчої системи, сприятливої для жінок у владних органах різного рівня, не існує. Пропорційну виборчу систему із відкритими списками можна назвати найбільш сприятливою, бо тут важливі і партія, як суб'єкт виборчого процесу, і кандидати з виборчого списку, і виборці, які впливають на виборчий склад депутатів. Тому найбільш прийнятною для проходження жінок в депутати є пропорційна система із закритими списками за умови формування ґендерно-збалансованих виборчих партійних списків. Перспективним механізмом збільшення частки жінок у виборних владних структурах було б поєднання пропорційної системи з ґендерними квотами.

Найбільше на представництво жінок в органах влад всіх рівнів впливають такі фактори: конституційні права, виборча система, ґендерний підхід, законодавчі виборчі квоти, внутрішньопартійні процедури, розвиток потенціалу жінок, реформи всередині Верховної Ради України.

Висновки. Ураховуючи вищезначене, існує гостра необхідність у прийнятті Виборчого кодексу України, в якому було б уніфіковане виборче законодавство. У свою чергу, комітетам Верховної Ради спільно з громадськістю добре було б підготувати пропозиції щодо передбачення в зазначеному проєкті застосування ґендерного підходу під час визначення виборчої системи як для виборів народних депутатів України, так і місцевих виборів.

Для виборів народних депутатів України, міських, обласних, районних, районних у містах рад є необхідність запровадження пропорційної виборчої системи з відкритими списками і ґендерними квотами до 40 відсотків. Селищні і сільські ради

доцільніше залишити з мажоритарною виборчою системою.

Існує потреба в запровадженні законодавчих санкцій до політичних партій за недотримання ґендерних квот у списках кандидатів у депутати рад всіх рівнів, зокрема, якщо в партійному списку не дотримано квот, то ЦВК (ОВК) своїм рішенням повинна відмовити в реєстрації такого списку.

При внесенні змін до уже зареєстрованих партійних списків під час проведення виборчих кампаній доцільно передбачити норму щодо заміщення кандидатки, яку виключили зі списків, представницею її статі.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Пекін + 15 і Україна. Міжнародні зобов'язання і практики впровадження / Упорядниця О. Сулова. 2010. URL: <https://docplayer.ru/61167190-Pekin-15-i-ukrayina-mizhnarodni-zobov-yazannya-i-praktiki-vprovadzheniya-kiyiv-2010.html>.
2. Конституція України. *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1996. № 30. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%>.
3. Закон України «Про забезпечення рівних прав та можливостей жінок і чоловіків». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2005. № 52. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2866-15>.
4. У Комітеті з питань європейської інтеграції відбулася робоча зустріч щодо підвищення ролі жінок в українській політиці / *Верховна Рада України*. URL: <https://www.rada.gov.ua/fsview/45425.html>.
5. Гарашенко С. Вплив ґендерного підходу на формування типу виборчої системи. 2012. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16064/Garashchenko>.
6. Закон України «Про місцеві вибори». Київ : Вид-во «Преса України», 2015. Ст. 4.
7. Постанова Центральної виборчої комісії «Про роз'яснення щодо застосування деяких положень Закону України «Про місцеві вибори» під час реєстрації кандидатів у депутати Верховної Ради Автономної Республіки Крим, кандидатів у депутати обласних, районних, міських, районних у містах, сільських, селищних рад, кандидатів на посаду сільського, селищного, міського голови та старости села, селища, висунутих місцевими організаціями політичних партій на чергових, позачергових та перших місцевих виборах». №3 62 від 25.09.2015 р. URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/acts/showcard5eff.html?id=43270&ptext>.
8. Закон України «Про політичні партії в Україні». *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. № 23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2365-14>.
9. "Ukraine Post-Presidential Election Survey: Key Findings". International Foundation for Electoral Systems, 7 липня 2019. URL: <http://ifesukraine.org/ukraine-post-presidential-election-survey-key>.
10. Ганна Чорноус. Жінки в політиці. Рада схвалила ґендерні квоти – як вони змінять парламент? *BBC News Україна*. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-48637941>.
11. The Global Gender Gap Report 2018. 2018. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2018.pdf.

12. Разумков обіцяє новий Виборчий кодекс з виборчими списками. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2781020-razumkov>.

13. Міжнародна фундація виборчих систем закликає партії висувати більше жінок-кандидаток на парламентських виборах. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/press-release/590328.html>.

14. Горячківська М. Як досягнути 30% представництва жінок в парламенті. Європейський досвід законодавчих квот та внутрішньопартійних правил. URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/files/quotas_presentation.pdf.

15. Гендерна політика як напрям державної діяльності. 2017. URL: http://genichesk-rda.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/Genderna_politika_yak_napryam_derzhavnoi_diyalnosti.pdf.

REFERENCES:

1. Pekin + 15 i Ukraina. Mizhnarodni zoboviazannia i praktyku vprovadzhennia/Uporiadnytsia O. Suslova [Beijing + 15 and Ukraine. International obligations and implementation practices / Compiler O. Suslova]. 2010. URL: <https://docplayer.ru/61167190-Pekin-15-i-ukrayina-mizhnarodni-zobov-yazannya-i-praktiki-vprovadzhennya-kiyiv-2010.html>

2. Konstytutsiia Ukrainy [Constitution of Ukraine] [Elektronnyi resurs]//Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 1996. № 30. URL: <http://zakon5.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%>

3. Zakon Ukrainy «Pro zabezpechennia rivnykh prav ta mozhlyvostei zhinok i cholovikiv» [Law of Ukraine “On Ensuring Equal Rights and Opportunities for Women and Men”], [Elektronnyi resurs] // Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 2005. № 52. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2866-15>

4. U Komiteti z pytan yevropeiskoi intehratsii vidbulasia robocha zustrich shchodo pidvyshchennia roli zhinok v ukrainskii politytsi [The Committee on European Integration held a working meeting on enhancing the role of women in Ukrainian politics]. Verkhovna Rada Ukrainy. Ofitsiyni vebportal. URL: <https://www.rada.gov.ua/fsview/45425.html>

5. Harashchenko C. Vplyv hendernoho pidkhodu na formuvannia typu vyborchoi systemy [The influence of gender approach on the formation of the type of electoral system]. 2012. URL: <http://ekmair.ukma.edu.ua/bitstream/handle/123456789/16064/Garashchenko>

6. Zakon Ukrainy «Pro mistsevi vybory» [Law of Ukraine “On Local Elections”]. Ofitsiine vydannia [Official publication]. K.: Vyd-vo «Presa Ukrainy», 2015. S. 4.

7. Postanova Tsentralnoi vyborchoi komisii «Pro roziasnennia shchodo zastosuvannia deiakykh polozhen Zakonu Ukrainy «Pro mistsevi vybory» pid chas reiestratsii kandydativ u deputaty Verkhovnoi Rady Avtonomnoi Respubliky Krym, kandydativ u deputaty oblasnykh, raionnykh, miskyykh, raionnykh u mistakh,

silskykh, selyshchnykh rad, kandydativ na posadu silskoho, selyshchnoho, miskoho holovy ta starosty sela, selyshcha, vysunutykh mistsevymy orhanizatsiaymy politychnykh partii na chervovykh, pozacherhovykh ta pershykh mistsevyykh vyborakh» [Resolution of the Central Election Commission “On clarification of the application of certain provisions of the Law of Ukraine” On Local Elections “during the registration of candidates for deputies of the Verkhovna Rada of the Autonomous Republic of Crimea, candidates for regional, district, city, district in cities, villages, settlements councils, candidates for the position of village, settlement, city mayor and village headman, settlements nominated by local organizations of political parties in regular, early and first local elections”]. № 362 vid 25.09.2015 r. URL: <https://www.cvk.gov.ua/pls/acts/showcard5eff.html?id=43270&ptext>

8. Zakon Ukrainy «Pro politychni partii v Ukraini» [Law of Ukraine “On Political Parties in Ukraine”]. Vidomosti Verkhovnoi Rady Ukrainy (VVR). 2001. № 23. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/go/2365-14>

9. “Ukraine Post-Presidential Election Survey: Key Findings”. International Foundation for Electoral Systems, 7 lypnia 2019. URL: <http://ifesukraine.org/ukraine-post-presidential-election-survey-key>

10. Hanna Chornous. Zhinky v politytsi. Rada skhvalyla henderni kvoty – yak vony zminiat parlament? [Women in politics. Council approves gender quotas – how will they change the parliament?]. VVS News Ukraina. URL: <https://www.bbc.com/ukrainian/features-48637941>

11. The Global Gender Gap Report 2018. 2018. URL: http://www3.weforum.org/docs/WEF_GGGR_2018.pdf

12. Razumkov obitsiaie novyi Vyborchyi kodeks z vyborchymy spyskamy [Razumkov promises a new Electoral Code with voter lists]. Ukrinform. URL: <https://www.ukrinform.ua/rubric-politics/2781020-razumkov>

13. Mizhnarodna fundatsiia vyborchykh system zaklykaie partii vysuvaty bilshe zhinok-kandydatok na parlamentskykh vyborakh [The International Foundation for Electoral Systems calls on parties to nominate more women candidates in parliamentary elections]. 2019. URL: <https://ua.interfax.com.ua/news/press-release/590328.html>

14. Horiachkovska M. Yak dosiahnuty 30% predstavnytstva zhinok v parlamenti. Yevropeiskyi dosvid zakonodavchykh kvot ta vnutrishnopartiinykh pravyl [How to achieve 30% representation of women in parliament. European experience of legislative quotas and internal party rules]. VHO «Komitet vybortsiv Ukrainy». URL: http://icps.com.ua/assets/uploads/files/quotas_presentation.pdf

15. Henderna polityka yak napriam derzhavnoi diialnosti [Gender policy as a direction of state activity]. 2017. URL: http://genichesk-rda.gov.ua/wp-content/uploads/2017/11/Genderna_politika_yak_napryam_derzhavnoi_diyalnosti.pdf

Impact of electoral systems on gender representation in legislative bodies: the example of Ukraine

Levchenko Yuliya Volodymyrivna

Postgraduate Student
at the Department of Political Science
of the Faculty of Philosophy
Taras Shevchenko
National University of Kyiv
Volodymyrska str., 60, Kyiv, Ukraine

The article analyses the election legislation of Ukraine on gender equality and electoral systems, as well as the introduction of gender quotas during election campaigns. In formulating the concept of the described study, it was decided to be guided by the opinion of leading researchers that there is no ideal democratic procedure for holding elections. It is well known that when choosing an electoral system, the ratio of priorities plays a decisive role: if the main goal is to form a stable and effective government, then the majority system is preferred; if the emphasis is on adequate representation in parliament of the interests of different groups of the population – then proportional. It was decided to take a closer look at the two most common types of electoral systems and to find out which one is more conducive to promoting gender representation in government, which became the aim and objectives of the study. Research methods used: comparative analysis, analysis of statistical materials and study of documents, systematization and modeling. The peculiarities of the influence of electoral systems on gender representation in power, on the formation of the deputies of the Verkhovna Rada of Ukraine and local self-government bodies were considered. It has been established that the use of gender electoral quotas can promote the balanced participation of women and men in electoral processes. It was found that for the elections of people's deputies of Ukraine, city, regional, district, district councils in cities there is a need to introduce a proportional electoral system with open lists and gender quotas of up to 40 percent. It is better to leave settlement and village councils with a majority electoral system. It was found that there is a need to impose legislative sanctions on political parties for non-compliance with gender quotas in the lists of candidates for councils of all levels, in particular, if the party list does not meet quotas, the CEC should refuse to register such a list. It is recommended to pay attention that when making changes to already registered party lists during election campaigns, it is expedient to envisage a norm on replacement of a candidate who was excluded from the lists by a representative of her sex.

Key words: electoral systems, gender quotas, gender representation, gender-based approach, elections.